EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 13.4.2018.
COM(2018) 181 final

IZVJEŠĆE KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

o primjeni Direktive 2007/43/EZ i njezinu utjecaju na dobrobit pilića koji se uzgajaju za proizvodnju mesa te razvoju pokazatelja dobrobiti

(Tekst značajan za EGP)

1. KONTEKST

Ovo se Izvješće odnosi na Direktivu Vijeća (EZ) 2007/43/EZ[1] o utvrđivanju minimalnih pravila za zaštitu pilića koji se uzgajaju za proizvodnju mesa (dalje u tekstu „Direktiva") i posebno članak 6. stavak 3. te direktive kojim se zahtjeva da Komisija izvješćuje Europski parlament i Vijeće o primjeni i utjecaju Direktive na dobrobit pilića koji se uzgajaju radi mesa. U izvješću se u obzir uzimaju uvjeti koji utječu na dobrobit brojlera te društveno-ekonomske i administrativne posljedice Direktive, uključujući regionalne aspekte. Izvješće je i jedna od mjera predviđenih Strategijom EU-a za zaštitu i dobrobit životinja za razdoblje 2012.–2015.[2] Strategijom EU-a promicao se pristup utemeljen na rezultatima o dobrobiti životinja te stajalište da bi se u budućnosti u većoj mjeri trebali upotrebljavati pokazatelji za procjenu dobrobiti brojlera pri klanju.

Ovo se izvješće temelji na studiji o socio-ekonomskim utjecajima Direktive i utjecajima Direktive na dobrobit životinja[3] dovršenoj 2017. (dalje u tekstu „studija iz 2017."). Ostali izvori informacija uključuju revizije koje je provela Glavna uprava za zdravlje i sigurnost hrane i koje pružaju informacije o službenim kontrolama, mišljenja Europske agencije za sigurnost hrane (EFSA) i druge studije koje pružaju znanstvene spoznaje o dobrobiti brojlera te rezultate radionice iz 2017. o upotrebi podataka iz klaonica za praćenje dobrobiti u kojoj su sudjelovale sve države članice[4].

Prije Direktive nisu postojali posebni zahtjevi za dobrobit brojlera i primjenjivali su se samo zahtjevi iz Direktive 98/58/EZ[5] o zaštiti životinja koje se drže u svrhu proizvodnje, s njezinim općim načelima za smještaj, hranu, vodu i njegu primjerene fiziološkim i etološkim potrebama životinja. Studija Eurobarometra iz 2005. pokazala je da je više od 40 % građana EU-a navelo piliće koji se uzgajaju za proizvodnju mesa kao jednu od vrsta kojoj su najviše potrebna poboljšanja u pogledu dobrobiti i zaštite[6].

U posebnom Izvješću Komisije o utjecaju genetskog odabira na dobrobit pilića koji se uzgajaju za proizvodnju mesa, koje je propisano člankom 6. stavkom 1. Direktive, zaključeno je da je Europska komisija u skladu s njezinim mandatom u pogledu dobrobiti životinja i upotrebom postojećih alata spremna olakšati poboljšanja i da u ovoj fazi nisu potrebni zakonodavni instrumenti u tom području[7].

Direktivom su uvedeni zahtjevi za dobrobit životinja primjenjivi na peradarnike u kojima se uzgajaju pilići za proizvodnju mesa, za najveće gustoće naseljenosti s dodatnim zahtjevima za

---

1 Direktiva Vijeća 2007/43/EZ od 28. lipnja 2007. o utvrđivanju minimalnih pravila za zaštitu pilića koji se uzgajaju za proizvodnju mesa, SL L 182, 12.7.2007., str. 19.–28.

2 COM(2012)6 final, https://ec.europa.eu/food/animals/welfare/strategy_en

3 Studija o primjeni Direktive o brojlerima (Direktiva 2007/43/EZ) i razvoju pokazatelja dobrobiti, vidjeti: https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f4ccd35e-d004-11e7-a7df-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-50600507

4 „Upotreba podataka iz klaonice za praćenje dobrobiti brojlera na poljoprivrednom gospodarstvu", https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/9fbf913d-de15-11e6-ad7c-01aa75ed71a1/language-en

5 Direktiva (EZ) 98/58/EZ od 20. srpnja 1998. o zaštiti životinja koje se drže u svrhu proizvodnje, SL L 221, 8.8.1998., str. 0023.–0027.

6 „Stavovi potrošača prema dobrobiti uzgojenih životinja", http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1974/yearTo/2005/surveyKy/450

7 Izvješće Komisije Europskom parlamentu i Vijeću o utjecaju genetskog odabira na dobrobit pilića koji se uzgajaju za proizvodnju mesa (COM(2016) 182 final), http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0182&from=EN

posjednike koji uzgajaju piliće pri većim gustoćama naseljenosti. U slučaju većih gustoća naseljenosti jato koje se doprema u klaonicu mora biti popraćeno podacima o stopi smrtnosti i ti se podaci moraju procijeniti. Ovo je prvi zakonodavni akt EU-a kojim se uvode pokazatelji koji su povezani sa životinjama kao način regulacije dobrobiti životinja. Praćenje u klaonicama obavlja se povrh nediskriminirajućih inspekcijskih pregleda poljoprivrednih gospodarstava i u određenim bi slučajevima trebalo dovesti do istraga gospodarstava za daljnje praćenje postmortalnih nalaza.

2. EKONOMIJA SEKTORA

EU je veliki globalni proizvođač brojlera (11,3 % globalne proizvodnje) s ukupnom proizvodnjom mesa peradi od 14,1 milijuna tona 2014. Prema studiji iz 2017. veću količinu proizvode Brazil, Sjedinjene Američke Države i Kina. Tri četvrtine proizvodnje EU-a koncentrirane su u sedam država članica: Poljskoj, Ujedinjenoj Kraljevini, Njemačkoj, Francuskoj, Španjolskoj, Italiji i Nizozemskoj, koje ujedno imaju i najveća gospodarstva[8].

U studiji iz 2017. navodi se da se proizvodnja brojlera u EU-u od 2009. do 2014. povećala za 18,6 % te sada čini približno 6,5 milijardi pilića godišnje. Proizvodnja i potrošnja konstantno se povećavaju i piletina je nakon svinjetine meso koje se najviše konzumira u EU-u. Očekuje se da će se u razdoblju od 2015. do 2025. proizvodnja mesa peradi u EU-u povećati za 3,8 %, a potrošnja za 3,4 %. EU ostvaruje 103,9-postotnu samodostatnost u pogledu mesa peradi, pri čemu izvoz čini 11 % proizvodnje, a uvoz 6 %. Uvoz, koji najvećim dijelom čine dijelovi mesa veće vrijednosti iz Brazila i Tajlanda, uglavnom je usmjeren na Francusku, Njemačku, Nizozemsku i Ujedinjenu Kraljevinu.

Prema studiji iz 2017. nešto više od četvrtine milijuna osoba zaposleno je u sektoru uzgoja peradi u EU-u, pri čemu je 62 % zaposleno u postupcima klanja/prerade, a gotovo petina (19 %) u primarnoj proizvodnji, uglavnom na 23 360 velikih gospodarstava koja uzgajaju brojlere[9]. U nekim regijama EU-a sektor je vrlo integriran (uzgoj, valenje, smještaj, mlinovi za hranu za životinje i pogoni za preradu u istom su vlasništvu) i posjednicima se isplaćuje fiksni iznos za rad i varijabilne troškove. U drugim regijama integracija je manje izražena i posjednik je ujedno i vlasnik pilića. Visoke razine integracije uobičajene su u Austriji, Francuskoj, Njemačkoj, Italiji i Ujedinjenoj Kraljevini, a niže razine u Belgiji, Finskoj, Nizozemskoj, Poljskoj i Švedskoj. Oba su modela uobičajena u Danskoj i Mađarskoj.

3. PRIMJENA DIREKTIVE

U studiji iz 2017. navedeno je da je Direktiva u potpunosti prenesena u nacionalno zakonodavstvo i da se provodi na regionalnoj razini u Belgiji, Njemačkoj, Italiji i Španjolskoj te decentralizirano u Ujedinjenoj Kraljevini.

---

[8] Europska komisija – GU za poljoprivredu i ruralni razvoj, dostupno na: http://ec.europa.eu/agriculture/poultry/index_en.htm

[9] Gospodarstva s više od 1 000 brojlera (podaci Eurostata iz 2013.); iako čine manje od 1 % svih gospodarstava koja uzgajaju brojlere, na njima se uzgaja 94 % pilića.

3.1. Osposobljavanje i smjernice za osobe koje brinu o pilićima

Direktivom su uvedeni posebni zahtjevi za osposobljavanje posjednika s odstupanjima na temelju prethodnog iskustva. To osposobljavanje odobravaju nadležna tijela i obično ga provodi treća strana. Međutim, studija iz 2017. pokazala je da mali broj država članica ne pruža odgovarajuće programe osposobljavanja.

U osposobljavanju se ističu odgovornost posjednika i potreba za uspostavom ravnoteže u pogledu upravljanja i pružanja resursa te praktični aspekti hvatanja i prijevoza.

Tijela posjednicima izdaju potvrdu o stručnoj osposobljenosti, pri čemu se dvije trećine tih potvrda dodjeljuju nakon osposobljavanja, a jedna trećina na temelju prethodnog iskustva. Mnogi posjednici koji su mogli biti obuhvaćeni odstupanjem na temelju iskustva odabrali su umjesto toga pohađati programe osposobljavanja jer su cijenili priliku da steknu znanje o pitanjima kao što su ponašanje brojlera i stres[10].

Iako osobama koje hvataju i utovaruju piliće prije prijevoza na klanje nije potrebna potvrda o stručnoj osposobljenosti, Direktivom se zahtijeva da im se daju upute i smjernice. Međutim, posjednik obično nije osoba koja organizira hvatanje, osobito ako je sektor vrlo integriran i ako klaonica organizira prijevoz, te on stoga nije u najboljem položaju za davanje uputa timu za hvatanje. U tim su slučajevima određeni dijelovi industrije pružili dodatno osposobljavanje za timove za hvatanje kako bi osigurali da su uključene osobe svjesne dobrih praksi te svojih pravnih odgovornosti.

3.2. Gustoće naseljenosti i inspekcijski pregledi

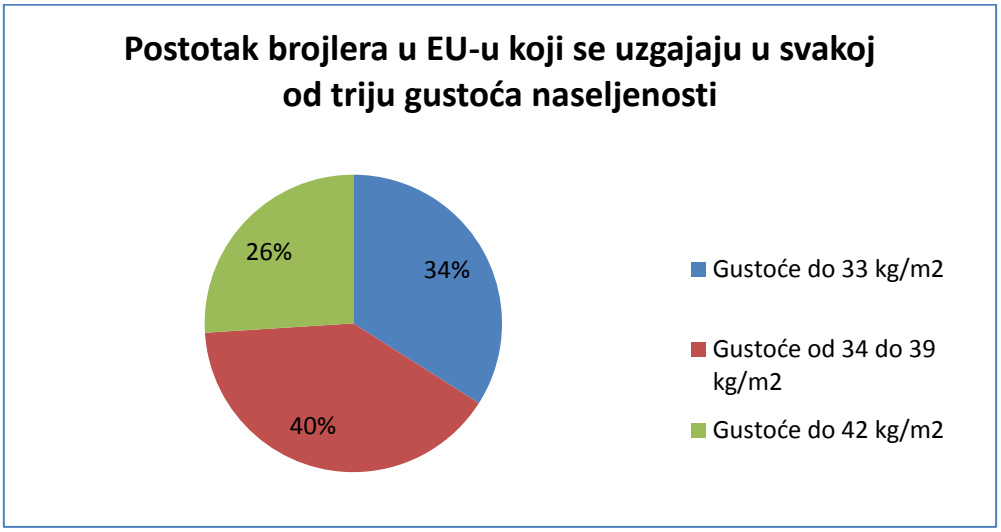
Direktivom su predviđena tri raspona gustoće naseljenosti i posjednici moraju ispuniti različiti skup zahtjeva za svaki raspon:

- opće je pravilo da gustoća naseljenosti ne smije biti veća od 33 kg/m^2,
- moguće je odobriti odstupanje kojim se dopušta povećanje od 33 kg/m^2 do 39 kg/m^2 ako se vode dodatne dokumentirane pojedinosti za svaki peradarnik i ako se u peradarniku postignu određeni klimatski parametri. Osim toga, dokumentacija kojom je popraćeno jato koje se doprema u klaonicu mora uključivati dnevnu stopu smrtnosti i kumulativnu dnevnu stopu smrtnosti,
- dodatno povećanje od 39 kg/m^2 do 42 kg/m^2 dopušteno je ako se, povrh ispunjavanja uvjeta navedenih u prethodnoj točki, praćenjem koje provode tijela potvrde podaci o niskim stopama smrtnosti i prakse dobrog upravljanja. Kod tih najvećih gustoća naseljenosti, Direktivom je, u obliku formule, predviđen pokazatelj za kumulativnu dnevnu stopu smrtnosti koju se ne smije premašiti.

[10] „Obrazovanje stručnjaka o dobrobiti životinja”, dostupno na:

https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4cca0815-024f-11e7-8a35-01aa75ed71a1

Pri prenošenju Direktive u nacionalno zakonodavstvo, prema studiji iz 2017., Austrija, Danska, Njemačka, Švedska i Ujedinjena Kraljevina odabrale su da neće primijeniti neka ili sva od ovih odstupanja u pogledu gustoće naseljenosti. I Njemačka i Ujedinjena Kraljevina navele su da su svoju odluku utemeljile na znanstvenim dokazima koji pokazuju da bi dobrobit mogla biti ugrožena pri većim gustoćama naseljenosti. Ostale 23 države članice izravno su prenijele Direktivu u nacionalno zakonodavstvo. Stoga je u trenutku provedbe studije iz 2017. skupina država članica dopuštala gustoću naseljenosti do 33 kg/m^2, druga skupina do 39 kg/m^2 i treća skupina do najviše 42 kg/m^2, a ukupno se gotovo tri četvrtine brojlera u EU-u uzgaja pri gustoći naseljenosti manjoj od 39 kg/m^2 (vidjeti grafikon):

Studija iz 2017. pokazala je da se nešto više od četvrtine proizvodnje EU-a odvija pri najvećoj gustoći naseljenosti kod koje su posjednici obvezni ispuniti određene dodatne zahtjeve utvrđene Direktivom. Više od polovine (55 %) brojlera koji se uzgajaju pri najvećoj gustoći naseljenosti nalaze se u Francuskoj, 18 % u Nizozemskoj i 9 % u Belgiji.

Tijekom nasumičnih inspekcijskih pregleda nadležna tijela osigurala su da do prevelike gustoće naseljenosti ne dolazi tijekom rizičnih razdoblja. Jedno je od rizičnih razdoblja neposredno prije „prorjeđivanja”, prakse koja se upotrebljava u mnogim državama članicama i kojom se dio pilića za klanje uklanja nekoliko dana prije većine jata, čime u peradarniku nastaje dodatni prostor. Drugo je razdoblje u kojem gustoća naseljenosti može biti najveća neposredno prije nego što se pilići šalju na klanje, kada se dovršava proizvodni ciklus. Kako bi se djelotvorno procijenila usklađenost s pravnim zahtjevima Direktive, države članice trebaju utvrditi jasne kriterije sukladnosti kako bi njihovi inspektori mogli donijeti praktičnu procjenu o tome jesu li gospodarstva usklađena sa zakonima. Većina država članica pružila je neku vrstu smjernica za praktične korake koje treba slijediti pri mjerenju gustoće naseljenosti, ali mali je broj država članica inspektorima dao bilo kakve smjernice za procjenu dostatnosti ventilacije. Ventilacija je ključna točka za osiguravanje klimatskih uvjeta u peradarniku, ali samo je mali broj tijela država članica definirao najveće koncentracije plinova i osigurao opremu za njihovo mjerenje. Nasumični inspekcijski pregledi gospodarstava obično su usmjereni na osigurane resurse, a ne na same piliće jer je teško ispitati pojedinačne piliće od njih nekoliko tisuća koji se nalaze u peradarniku.

Određena tijela, osobito u Danskoj, gdje je uspostavljen prvi sustav za praćenje posebnih pokazatelja u klaonicama, navela su da je učinkovitije utvrditi problematična gospodarstva na temelju praćenja klaonica nego oslanjanjem na nasumične inspekcijske preglede gospodarstava. Ta tijela smatraju da je upotreba pokazatelja povezanog sa životinjama koji se može mjeriti postmortalno i koji je usko povezan s klimatskim uvjetima u peradarnici tijekom uzgoja najučinkovitiji način organizacije kontrola i usmjeravanja na moguće probleme s okolišnim uvjetima na gospodarstvu.

I industrija i tijela smatraju pretjeranim opterećenjem zahtjev da jata koja se dopremaju u klaonicu moraju biti popraćena podacima i o dnevnim i o kumulativnim dnevnim stopama smrtnosti. U većini država članica jato koje se doprema u klaonicu popraćeno je samo podacima o kumulativnoj dnevnoj stopi smrtnosti. Kako bi se istražilo kada dolazi do smrtnosti, npr. neposredno prije klanja ili ranije tijekom uzgoja, tijela trebaju pristup dnevnim stopama smrtnosti u slučaju gustoća naseljenosti većih od 33 kg/m2. Dostava tih podataka u nekim je državama članicama olakšana jer posjednici bilježe dnevne stope smrtnosti izravno u bazu podataka, a tim podacima mogu pristupiti i službeni veterinari koji možda trebaju istražiti kada su pilići uginuli.

Države članice primjenjuju različite najveće gustoće naseljenosti. Strožim zahtjevima u pogledu upravljanja i praćenja za uzgoj pilića pri većim gustoćama naseljenosti ublažavaju se mogući problemi u vezi s dobrobiti.

Industrija cijeni zahtjev za osposobljavanje posjednika, a određeni dijelovi industrije pružaju i dodatno osposobljavanje za organizatore prijevoza i osoblje koje sudjeluje u hvatanju pilića prije prijevoza.

Inspekcijski pregledi gospodarstava obično potvrđuju da su zakonodavni zahtjevi ispunjeni, ali države članice nisu u svim slučajevima dale jasne kriterije sukladnosti kako bi inspektori mogli provesti praktičnu procjenu o tome jesu li gospodarstva usklađena sa zakonima, iako postoje određene dobre prakse kao što su dobro definirane koncentracije plinova i raspoloživa oprema za njihovo mjerenje.

Dobra je praksa nekih država članica automatska razmjena podataka o stopama smrtnosti, što olakšava istragu slučajeva, u skladu s Direktivom, u kojima je možda došlo do prevelikog broja uginulih pilića.

4. RAZVOJ POKAZATELJA DOBROBITI

4.1. Obvezni pokazatelj

Kako bi bio koristan kao dio programa praćenja, pokazatelj bi trebao biti jasno definiran, mjerljiv u praksi i trebao bi pomoći pri donošenju odluka o prihvatljivosti uvjeta na

gospodarstvu. Takav je pokazatelj najveća kumulativna dnevna stopa smrtnosti[11] navedena u Direktivi za gospodarstva koja uzgajaju piliće pri najvećim gustoćama naseljenosti.

Taj pokazatelj, koji se utvrđuje za svako jato uz pomoć formule koja je utvrđena u Direktivi, može se upotrebljavati kako bi se izmjerilo je li posjednik uspio izbjeći pretjeranu smrtnost tijekom razdoblja uzgoja. Ako jata koja se uzgajaju pri najvećim gustoćama naseljenosti prekorače propisano ograničenje, tijela od posjednika traže da dostave dostatno objašnjenje o tome da je uzrok prekoračenja izvan njihove kontrole, u suprotnom će biti obvezni uzgajati piliće pri manjim gustoćama naseljenosti u sljedećih sedam uzastopnih jata. Posjednik je tijekom tog razdoblja dužan uzgajati piliće ispod ograničenja prije nego što mu se dopusti da ponovno uzgaja pri većim gustoćama naseljenosti.

Kod prekoračenja stopa smrtnosti do ugibanja pilića često je došlo u prvom tjednu proizvodnje i posjednik tvrdi da je do toga došlo zbog uvjeta u valionici i/ili u matičnim jatima. Tijela prihvaćaju te navode, ali ne istražuju uvjete u valionici. Pravom Unije nisu predviđeni posebni zahtjevi za valionice i nijedna od država članica u kojima je GU za zdravlje i sigurnost hrane proveo reviziju nije imala kriterije za procjenu općih zahtjeva Direktive 98/58/EZ u pogledu tih objekata.

Upotreba kumulativne dnevne stope smrtnosti radi smanjenja gustoća naseljenosti u uzastopnim jatima često se smatra kaznom. Kako bi ostali ispod ograničenja i izbjegli smanjenje gustoća naseljenosti, posjednici koji bi u suprotnom mogli izlučiti piliće radi dobrobiti životinja mogu umjesto toga prevesti piliće koji možda nisu prikladni za klanje tako da ne budu uključeni u stope smrtnosti njihova gospodarstva.

Praćenje uvjeta kao što su neuobičajene razine kontaktnog dermatitisa, parazitoze i sistemskog oboljenja, prema potrebi, dio je rutinskog postmortalnog pregleda u klaonici. Međutim, u Direktivi nije definiran opseg ili ozbiljnost uvjeta koji odgovaraju slabim uvjetima dobrobiti životinja. Stoga, iako je službeni veterinar obvezan priopćiti rezultate posjedniku i nadležnom tijelu ako rezultati inspekcijskog pregleda odgovaraju slabim uvjetima dobrobiti životinja, diskrecijska je odluka države članice da dodatno definira mjerljive kriterije i navede pokazatelj kojim može poduprijeti tu odluku.

4.2. Dobrovoljni pokazatelji

U studiji iz 2017. navedeno je da u nacionalnom pravu 18 država članica postoji zahtjev za evidentiranje dermatitisa na jastučićima nogu, a u 15 od njih taj se zahtjev povezuje s ciljanim mjerama. Dermatitis na jastučićima nogu pokazatelj je koji se prati u klaonici i može se upotrebljavati za utvrđivanje problematičnih gospodarstava na kojima su potrebne korektivne mjere kako bi se riješili osnovni problemi. Dermatitis na jastučićima nogu oblik je kontaktnog dermatitisa do kojeg dolazi zbog opeklina amonijakom, kada dulji kontakt s lošom steljom, s velikim udjelom vlage i amonijaka, uzrokuje kemijsku iritaciju kože. Dermatitis na

[11] „Kumulativna dnevna stopa smrtnosti” znači zbroj dnevnih stopa smrtnosti, a to je broj pilića koji su uginuli u peradarniku na isti dan, uključujući one koji su izlučeni ili zbog bolesti ili iz drugih razloga, podijeljen s brojem pilića prisutnih u peradarniku na taj dan te pomnožen sa 100.

jastučićima nogu povezan je i s drugim oblicima kontaktnog dermatitisa, kao što su opekline skočnog zgloba i mjehuri na prsima, koji ne ukazuju samo na lošu stelju, već i na moguću šepavost ili probleme s pokretljivosti. Na njega ne utječu hvatanje, prijevoz ili uvjeti pri klanju te je stoga dobar pokazatelj dobrobiti životinja na gospodarstvu. Petnaest država članica koje zakonski povezuju taj pokazatelj s ciljanom mjerom, zajedno s Ujedinjenom Kraljevinom i Španjolskom u kojima su ti sustavi provedeni a da to nije propisano zakonodavstvom, znači da gotovo 80 % proizvodnje peradi u EU-u podliježe tom sustavu bodovanja.

Švedska, Danska, Nizozemska i Ujedinjena Kraljevina najdulje primjenjuju taj pokazatelj u praksi i upotrebljavaju sustav bodovanja s tri kategorije, koji je prvi put uveden u Švedskoj[12]. Jedanaest država članica koje nemaju taj sustav bodovanja povezan s ciljanim mjerama ipak provode postmortalne preglede, kako se zahtijeva Uredbom (EZ) br. 854/2004[13], ali ne upotrebljavaju te podatke sustavno kako bi odredile prioritet inspekcijskih pregleda gospodarstava.

Upotreba dermatitisa na jastučićima nogu kao pokazatelja omogućila je državama članicama da razviju djelotvorne sustave kontrole za dobrobit brojlera[14]. Iako se bodovanje i razine aktiviranja razlikuju među državama članicama, sve države daju upute za postmortalne preglede, izvješćivanje o rezultatima i daljnje praćenje. Potrebna je dobra komunikacija i koordinacija među tijelima odgovornima za klaonicu i za gospodarstvo kako bi se posjednike s kontinuirano velikim brojem bodova obvezalo da riješe problem. S druge strane, kontinuirano malen broj bodova u pogledu dermatitisa na jastučićima nogu dokaz je da posjednik ostvaruje dobre rezultate.

EFSA je pružila usklađen sustav prikupljanja podataka i model za dostavu podataka[15], kako se zahtijeva člankom 6. stavkom 2. Direktive. Na radionici iz 2017. stručnjaci iz država članica naveli su da, iako je taj epidemiološki pristup / pristup uzorkovanja pružio nacionalnu sliku razina dermatitisa na jastučićima nogu, nije upotrijebljen kao alat za određivanje prioriteta kontinuirane kontrole pojedinačnih gospodarstava. Stručnjaci iz država članica zaključili su da, osim ako u njihovoj državi već nije bio uspostavljen takav sustav, moraju razviti smjernice o tome da bi se podaci iz klaonica mogli upotrebljavati kao dio kontrola utemeljenih na riziku.

---

[12] „Management tools to reduce footpad dermatitis in broilers" (Alati za upravljanje za smanjenje dermatitisa na jastučićima nogu u brojlera), I. de Jong i J. van Harn, Aviagem, 2012.

[13] Uredba (EZ) br. 854/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o utvrđivanju posebnih pravila organizacije službenih kontrola proizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih prehrani ljudi, SL L 139, 30.4.2004., str. 206., ispravljena i ponovno objavljena u SL L 226, 25.6.2004., str. 83.

[14] „Contribution of Meat Inspection to the surveillance of poultry health and welfare in the European Union" (Doprinos inspekcijskog pregleda mesa nadzoru nad zdravljem i dobrobiti peradi u Europskoj uniji), A. Huneau-Salaün, K. D. Stärk, A. Mateus, C. Lupo, A. Lindberg, S. Le Bouquin-Leneveu, Epidemiology & Infection, 2015., sv. 143, izdanje 11, str. 2459.–2472.

[15] „Technical assistance to the Commission (Article 31 of Regulation (EC) No 178/2002) for the preparation of a data collection system of welfare indicators in EU broilers' slaughterhouses" (Tehnička pomoć Komisiji (članak 31. Uredbe (EZ) br. 178/2002) za pripremu sustava prikupljanja podataka o pokazateljima dobrobiti u brojlera u EU-u), http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2013.3299/pdf

Stope smrtnosti pružaju osnovnu mjeru dobrobiti jata, ali većina država članica sada se oslanja na bodove ostvarene za posebne vrste kontaktnog dermatitisa pri postmortalnim pregledima, osobito na dermatitis na jastučićima nogu, kao na najbolji način za procjenu rizika gospodarstava koja uzgajaju brojlere i određivanje prioriteta za istragu i poduzimanje mjera u pogledu gospodarstava. Praćenje uzastopnih jata postmortalnim pregledima može se upotrebljavati kako bi se potvrdilo da su osnovni problemi ispravljeni.

Često se sumnja na to da uvjeti u valionicama i/ili matičnim jatima uzrokuju visoke stope smrtnosti tijekom ranih faza uzgoja, ali nadležna tijela ne istražuju te objekte jer nisu definirala posebna pravila za dobrobit životinja koja su primjenjiva na tim drugim mjestima.

5. UTJECAJ NA DOBROBIT PILIĆA

U mišljenju EFSA-e[16] navedene su glavne bolesti koje utječu na dobrobit brojlera, kao što su problemi s nogama, kontaktni dermatitis, ascites i sindrom iznenadne smrti. U njemu je navedeno da su se te bolesti pogoršale intenzivnim odabirom za brzu stopu rasta i većom učinkovitošću hrane za životinje, ali i okolišnim uvjetima. Direktivom se nastoji poboljšati dobrobit pilića boljim upravljanjem i okolišnim uvjetima, a pitanje genetskog odabira postalo je predmetom drugog izvješća Komisije.

Studija iz 2017. pokazala je da ni države članice ni industrija nisu u većoj mjeri procjenjivale utjecaj Direktive. Revizije koje je proveo GU za zdravlje i sigurnost hrane zajedno s radionicom iz 2017. u kojoj su sudjelovale države članice čine temelj za sljedeće zaključke o utjecaju Direktive na dobrobit pilića.

Proizvodni sustavi u osnovi su isti kao i prije nego što je Direktiva stupila na snagu te se pilići stari jedan dan stavljaju u peradarnik, na pod koji je prekriven steljom (npr. slama, komadići drva, treset ili papir). Došlo je do poboljšanja u smještaju i kvaliteti okoliša jer su neke države članice ukinule stariji smještaj, koji nije mogao ispuniti zahtjeve za održavanje prosječne relativne vlažnosti u peradarniku na razinama manjima od 70 % tijekom 48 sati kada je vanjska temperatura manja od 10 °C. Utvrđeno je da ta nemogućnost dovodi do visokih razina dermatitisa na jastučićima nogu i praćenje tog pokazatelja dovelo je do poboljšanja smještaja.

Stoga je većina sustavnih poboljšanja ostvarena mjerama kojima se rješava problem dermatitisa na jastučićima nogu, a ne nasumičnim inspekcijskim pregledima gospodarstava. Mjere za rješavanje problema visokih razina kontaktnog dermatitisa uključuju i usmrćivanje mladih pilića prije nego što dođe do problema s pokretljivosti te sprečavanje pogoršanja dobrobiti pilića. Smanjenje razina bolesti kao što su kokcidioza i nekrotični enteritis pripisuje se i održavanju odgovarajuće stelje tijekom cijelog životnog ciklusa jata, čime se poboljšava zdravlje pilića.

[16] „Scientific Opinion on the influence of genetic parameters on the welfare and the resistance to stress of commercial broilers" (Znanstveno mišljenje o utjecaju genetskih parametara na dobrobit komercijalnih brojlera i njihovu otpornost na stres), http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.2903/j.efsa.2010.1666/full

U radu GU-a za zdravlje i sigurnost hrane u okviru Komisijinog Akcijskog plana o otpornosti na antimikrobna sredstva[17] utvrđeni su dodatni neizravni pokazatelji pozitivnih učinaka donošenja takvih mjera na zdravlje jata. Konkretno, postoje dokazi da je potreba primjene antimikrobnih sredstava (osim kokcidiostatika) za liječenje uobičajenih stanja znatno smanjena ili u potpunosti izbjegnuta u onim državama članicama koje snažno ističu pitanja dobrobiti, zdravlja i higijene[18].

Direktiva je pružila dobar okvir za osiguravanje dobrobiti brojlera i iako bodovanje dermatitisa na jastučićima nogu nije definirano na razini EU-a, upotreba tog pokazatelja dovela je do najsustavnijih poboljšanja dobrobiti životinja.

6. TROŠKOVI DIREKTIVE

Studija iz 2017. pokazala je, na temelju ispitivanja država članica, da je šest država članica procijenilo troškove provedbe Direktive i da podaci nisu usporedivi. Zabilježeni troškovi provedbe, i godišnji i jednokratni, bili su povezani s troškovima posjednika za ispunjavanje detaljnijih zahtjeva, troškovima tijela za dodatno osoblje i opremu za mjerenje okolišnih parametara te administrativnim i proizvodnim troškovima industrije.

Studija iz 2017. pokazala je da države članice i industrija općenito smatraju da provedba Direktive nije imala znatne financijske učinke. Samo su Ujedinjena Kraljevina i Nizozemska navele da je došlo do znatnog troška. Ujedinjena Kraljevina procijenila je, na temelju procjene učinka prije provedbe Direktive, trošak od približno 71,1 milijun EUR za jednokratne i godišnje troškove u razdoblju od osam godina. Glavni izvor troškova bila je odluka Ujedinjene Kraljevine da ne dopusti gospodarstvima da uzgajaju piliće pri najvećim gustoćama naseljenosti. Prema studiji iz 2017. te je troškove snosila industrija, ali spremnost potrošača da kupuju proizvode s višim standardima dobrobiti životinja nadoknadila je troškove manje gustoće naseljenosti i proizvodnje. U Nizozemskoj nije provedena procjena učinka; međutim, i tijela i industrija smatraju da je provedba Direktive dovela do znatnih troškova jer su se prije Direktive gustoće naseljenosti kretale od 45 kg/m² do 50 kg/m², a manja proizvodnja zbog manjih gustoća naseljenosti koje su uvedene Direktivom bila je trošak koji je morala snositi industrija. Nizozemska je procijenila godišnji administrativni i proizvodni trošak za industriju u iznosu od 2,7 milijuna EUR, što ne uključuje gubitak prihoda zbog smanjenja gustoće naseljenosti kako bi se poštovala Direktiva. U drugim državama članicama troškovi provedbe kretali su se od zanemarivih do 6 milijuna EUR godišnje za uzgajivače u Finskoj.

Praćenje pokazatelja u klaonici smatralo se troškom i u pogledu osoblja klaonice i vremena službenog veterinara (npr. Češka je procijenila trošak od približno 1,3 milijuna EUR za provedbu provjera u klaonicama).

[17] https://ec.europa.eu/health/amr/sites/amr/files/amr_action_plan_2017_en.pdf
[18] http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=121

Uzgoj brojlera veliki je sektor poljoprivrede u EU-u koji se i dalje širi i pruža znatne mogućnosti zapošljavanja. Izvoz i uvoz u velikoj su mjeri uravnoteženi te nije došlo do znatnog troška zbog provedbe Direktive. Uzgoj pilića pri manjim gustoćama naseljenosti nije negativno utjecao na konkurentnost sektora u državama članicama.

7. ZAKLJUČCI

Uzgoj brojlera važan je dio poljoprivrede EU-a i, u skladu s informacijama prikupljenima studijom iz 2017., nije došlo do većih troškova provedbe Direktive. Direktiva je pružila okvir kojim su države članice poboljšale upravljanje uzgojem brojlera i njihov smještaj, što je pozitivno utjecalo na zdravlje i dobrobit pilića.

Kontrole koje se temelje na praćenju dermatitisa na jastučićima nogu najbolji su način dokazivanja poboljšanja dobrobiti životinja. Te su kontrole najučinkovitiji i najdjelotvorniji način određivanja prioriteta za istrage gospodarstava. Tijela i posjednici ujedno su mogli mjeriti napredak i održavati standarde na temelju stvarnih rezultata u pogledu dobrobiti životinja putem bodovanja dermatitisa na jastučićima nogu.

Države članice svjesne su koraka koji su potrebni za provedbu sustava praćenja za dermatitis na jastučićima nogu i dvije trećine država članica već su uspostavile te sustave.

Nasumični inspekcijski pregledi na gospodarstvima još uvijek su važan dio svakog sustava kontrole, osobito za provjeru gustoća naseljenosti i primjerenosti upravljanja, smještaja i drugih resursa.

Države članice primjenjuju različite najveće gustoće naseljenosti, a mogući negativni učinci velikih gustoća naseljenosti ublaženi su primjenom strožih zahtjeva i praćenjem u kojem se kao pokazatelj primjenjuju kumulativne dnevne stope smrtnosti. Visoke stope smrtnosti često se pripisuju uvjetima u valionicama i/ili matičnim jatima, ali nisu poznate mjere koje su tijela poduzela kako bi odgovorile na tu sumnju. Tijelima izazov predstavlja i pravilna procjena zahtjeva koji su po prirodi više tehnički, kao što je ventilacija, a koji utječu na dobrobit pilića.

Komisija će nastaviti surađivati s državama članicama na širenju primjera dobre prakse za kontrole te s državama članicama i industrijom u pogledu smjernica za upravljanje gospodarstvima.